

Ova izložba pokazala nam je i neka nova kretanja u djelu ove kiparice. Dok je u »Grupi, 1969—1971« volumen smiren i živi u ritmu vezanih masa, gdje su vrijednosti odmjerenе i uravnotežene tako da ideja odnosi prevagu nad emocijom, u nekoliko »Velikih i malih figura, 1969—1971« očituje se sklonost k većoj doživljajnoj i kiparskoj neposrednosti. Skulptura nastaje u spontanitetu doživljaja kao prirodan rast u kome su intervencije svedene tek na diskretno naznačivanje likovne ideje, ali nisu njoj potpuno podređene. Površina postaje nemirna, nosilac uzbuđenja, kako u svojim naznakama tako i u naglašenoj rustičnosti materijala. Primarnim i direktnim usjecima oslobađa se forma koja svojom ekspresivnom snagom postaje vlastito određenje. Forma koja ne dokida polazište zasnovano u realnom, ali koje umjetnik preformulira i bogati otkrivanjem novih fizičkih i duhovnih dimenzija.

Ekspresivna snaga volumena zatvorenog u sebe, rustičnost površine na kojoj su naznake karakternog određenja i koje slijede unutarnju razložnost subjektivnog doživljaja, postaju polazište nove poetike i značenja ove skulpture. Učini nam se na trenutak da su došle k nama iz dubine prošlosti, daleke u značenju koje im tek trebamo otkriti, a zapravo su autentični svjedok našeg vremena i napora umjetnika da vrati i izrazi smisao onoga što jesmo.

treći splitski salon

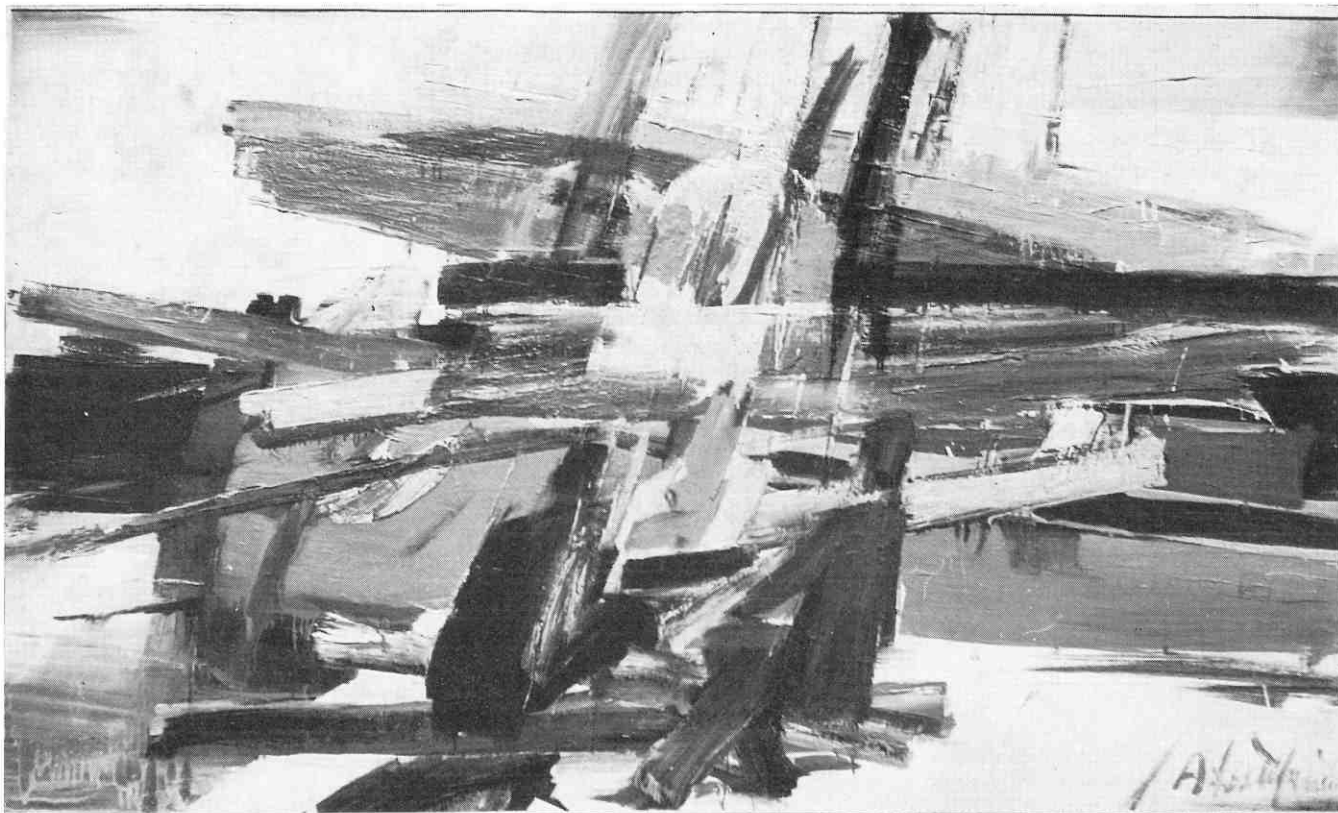
umjetnički salon
split

26. 10—20. 11. 1971.

duško kečkemet

Splitski salon rezultat je gledišta da nema »provincijske« umjetnosti i one iz središta, nego samo umjetnosti različitog likovnog dometa, ili umjetnosti i neumjetnosti. Ono što ipak postoji u manjim sredinama, to je nedovoljno izgrađena javnost koja moralnim i materijalnim pritiskom primorava likovnog stvaraoca da se prilagodi njezinoj razini. U većim je sredinama lakše odrvati se tom pritisku, jer među mjerodavnim ustanovama i pojedincima ima više onih koji će prema umjetnicima zauzeti ispravan stav i poduprijeti ih. Manji grad malokad omogućuje likovnom umjetniku da se profesionalno bavi svojim poslom, jer mu ne pruža tržište za njegove radove. Kao glavno zanimanje on će izabrati nastavnu ili neku drugu službu, čak će prihvatiti posao u okolnim manjim mjestima nema li namještenja u gradu. Htio to on ili ne htio, slikarstvo postaje postupno njegovo sekundarno zanimanje. Može li se uopće govoriti o likovnoj stvaralačkoj djelatnosti onih »akademskih« slikara ili kipara što godišnje izrade tek dva-tri djela koja se usude javno izložiti, a ostali su im radovi na razini suvenira ili podilaženje skorojevičkoj publici?

Naravno da se slikari i kipari, koji likovno ne »stvaraju«, i ne razvijaju nego se samo služe svojim stručnim znanjem stečenim u akademiji, pa ih vrijeme brzo pregazi. Oni nisu avangarda, što bi umjetnici u svojoj sredini morali biti, nego predstavnici i zagovaratelji statične, neevolutivne umjetnosti. Razumljiv je stoga njihov otpor radu njihovih kolega koji su evoluirali, ili mlađih koji su ih pretekli već samim tim što su se kasnije školovali.

U široj javnosti oni imaju gotovo jednoglasnu podršku, jer brane umjetnost koja je toj javnosti uglavnom poznata i koju ona bar donekle može shvatiti i prihvatiti. Taj se likovni izraz stilski kreće oko impresionizma, dakle sa zakašnjenjem od točno jednog stoljeća, a sve ono dalje smatra se »novotarijama, blefovima i pomodnostima koje će proći«. Umjetniku koji se razvija u pokrajini bez podrške sredine, bez razumijevanja, bez materijalnog stimulansa, teže je nego onome u većem gradu.

Pa ipak, ne može se umjetnost lučiti na metropolsku i provincijsku. A da je i u manjoj sredini, iako uz veće napore, moguće održavati stilski i kvalitetni nivo kulturnih središta, dokazuje i ovaj, treći po redu, Splitski salon.

Prigovori su organizatorima (izneseni i u lokalnoj štampi) da se sreću uvijek ista imena, da se tako stvara elita i sl. Ako se »elita« očituje u kvaliteti, onda je ona pozitivna, jer je kvaliteta namijenjena s v i m a.

Uostalom, može li u gradu u kojemu se — mada ima više od stotinu tisuća stanovnika — na izložbama obično otkupi po jedan ili nijedan rad, djelovati više od desetak umjetnika?

Čak i izvanredno povoljne perspektive, koje pruža izgradnja i oprema nekoliko desetaka velikih i često luksuznih hotela na obali, nisu iskorištene jer ima malo investitora koji kao ukras svojih hotela žele prava umjetnička djela ili suvremenu i

kvalitetnu likovnu opremu enterijera. Ondje gdje su se projektanti ili investitori obratili dobrim umjetnicima, rezultati su bili izvanredni. Tako je i većina izlagača Splitskog salona dokazala kvalitetu svoga rada ne samo na polju štafelajnog galerijskog slikarstva, nego i onog primijenjenog na određene prostore.

Ovaj principijelni uvod važniji je, mislim, za ocjenu trećeg Splitskog salona nego sama analiza izloženih radova. Split je uvijek imao po jednog Vidovića, jednog Joba, jednog Deškovića, ali ovaj put cijela manja grupa daje osnovni pečat likovnom izrazu i životu Splita: Prije desetak godina takvu je ulogu imala dubrovačka grupa slikara.

Izlagači Salona nisu pokazali neke prijelomne stilske ni kvalitetne promjene, ali je očito da su svi u procesu stvaranja i traženja, što se očituje pri uspoređivanju ovogodišnjih radova s onima iz prošle ili pretprošle godine.

Radovi u kombiniranim tehnikama Jakova Budeše sazreli su u strukturi, iako on, posvećujući najviše pažnje usavršavanju tehnike, potcjenjuje svoja spontanija i svježija likovna ostvarenja.

Petar Jakelić, koji se odlično afirmirao zrelim grafikama, bori se već drugu godinu s velikim platnima na koja prenosi svu maštovitost svojih grafičkih radova manjega formata, ali ne uspijeva jednakim likovnim intenzitetom obraditi svaki dio tih velikih slika.

Platna Ante Kaštelančića, u odnosu na prošlogodišnja, pokazuju razvoj, kristaliziranje, smirivanje i sazrijevanje. Njegove su slike svečanosti boja i kompozicija i svojim likovnim životom ispunjaju velike izložbene prostore.

Maksim Krstulović, bez velikih pretenzija, stvara arabeske grupiranjem točkica, asocirajući tako neku neodređenu ali istinsku »atomska« ili »kompjuterska« atmosferu našega vremena.

Jedan je od najdjelatnijih stvaralaca splitske srednje generacije Vasko Lipovac. Njegove živo obojene skulpture zamišljane su i komponirane poput slika, čak i sa stanovitim »literarnim« motivima.

Tri slike Jakova Pavića najugodnije su iznenađenje izložbe. Ono što je u tom tihom i zatvorenom slikaru sporo sazrijevalo, predstavilo se u svojoj likovnoj ljepoti i profinjenosti. Na tradiciji Vidovića, Tartaglie i Ivančića oblikovao je svoj osobeni stil, ne oponašajući ni jednoga od njih. U pastoznom polumraku njegovih platna svjetlo igra bitnu ulogu i izvlači boje i nijanse na onaj bogat i uvijek promjenljiv način mletačkih baroknih slikara ili Vidovića u njegovim najboljim radovima.

Vojka Ružić je najbolja kad u svojim polikromnim keramikama postigne ravnotežu između čistog metijerskog keramičkog proizvoda i skulptorskog figuralnog ostvarenja.

I evolucija slikara Mile Skračića očita je i zanimljiva. Tehnička obrada njegovih »reljefnih platna« sazrela je do rafiniranosti. Bez prijašnje bojazni prekriva on zlatnim folijama velike površine. Sadržajno je to dosljedna i osebujna simbolika koja, uza svu naglašeno dekorativnu obradu slika, svojim likovnim izrazom između simbolike i nadrealizma ipak djeluje ilustrativno.

Možemo požaliti što ni na ovoj izložbi nije zastupljena skulptura. Kao da se stoljetna tradicija prekinula. Možda u očekivanju nove renesanse.

mile skračić

galerija umjetnina
split

22. 11—10. 12. 1971.

duško kečkemet

Pojava slikara Milana Skračića zanimljiva je i osebujna u našoj likovnoj umjetnosti. Iako se razvijao prilično izolirano od intenzivnijih likovnih strujanja, osjećao je bilo suvremenog izraza, ne samo nacionalnog nego i šireg. Pa ipak nikakvih skokova nije bilo u njegovu stvaranju, nikakvih gotovih primanja sa strane. Iste one kompozicije, između dekoracije i simbolike, s nekim skrivenim narativnim elementima, dosljedno se i logično provlače kroz njegov rad, samo sa sve zrelijim i jasnije izraženim rezultatima.

Počeo je dekorativnom obradom plohe, savladujući sam tehniku rada, što mu škola primijenjenih umjetnosti nije mogla u cijelosti pružiti. Izbjegavao je figurativnost, naraciju, posvećujući više pažnje strukturi boja, zrnatosti nanesenog materijala i prikriivenoj simbolici koja nije nikada postala literarna.